

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ת"ב 54612-12-11
(הפ"ב 49418-11-11)
(הפ"ב 31796-01-12)

לפני:**כב' השופטת שרה מאירי – אב"ד****נציגת ציבור עובדים גב' חנה גלאי****נציג ציבור מעבידים מר יגאל סעדיה****בעניין: עזר מציון (ע.ר. 580079978)****המבקשת****ע"י ב"כ עו"ד גב' תמר גולן וגב' אביגיל כץ****נגד****מנחם אינדיג****המשיב****ע"י ב"כ עו"ד חיים אינדיג****מיני-רציו:**

* בית הדין לעבודה הורה על דחיית בקשת המבקשת לביטול פסק בוררות. נפסק, כי צדדים יכולים להרחיב את סמכות הבורר בהתנהגותם ובאופן התנהלותם במהלך ניהול הבוררות. לפיכך, אפילו נתקבלה הטענה, לפיה פעל הבורר בניגוד לדין, עת החליט על טיעון בכתב בלבד, הרי שגם מכוח הסכמת הצדדים, והעובדה כי טענו בכתב, וכדבעי, ולא השמיעו כל טענה בדבר, נמצא כי הורחבה סמכותו מכוח התנהגותם כאמור.

*** בוררות – בורר – סמכויותיו***** בוררות – פסק בורר – ביטול**

המבקשת הגישה בקשה לביטול פסק בורר שהכריע בסכסוך שנסב אודות זכויות הבעלות על תוכנות ניהוליות עיקריות, אשר שמשו לתפעול המערכות הממוחשבות של המבקשת. בעוד שלטענת המבקשת, מדובר בתוכנות שפיתח המשיב, עובדה, תוך כדי ובמהלך עבודתו ובמסגרת תפקידו במבקשת, טוען המשיב כי התוכנות פותחו על ידו, הן רכשו, הוא היה "המוחזק" בהן, והוא נתן באמצעותן שירות למבקשת.

בית הדין לעבודה מפי השופטת ש. מאירי ונציגי הציבור ח. גלאי ו- י. סעדיה דחה את הבקשה ופסק כלהלן:

מהראיות עולה, כי הצדדים, המיוצגים ע"י ב"כ, חתמו על שטר בוררות המקנה לבד"צ סמכויות נרחבות ושורה של תניות פטור, החל מסדרי דיון, הדין על פיו יפסקו, חובת הנמקה, ולמצער, אף חובת ניהול פרוטוקול, אשר העדרו יכול שיקשה להתחקות אחר שלבי ההליך.

אין לקבל את הטענות (המפולפול) לפיו על הבד"צ היה לפסוק לפי שלוש חלופות וכי ברי כי החלופה לפיה פסק היא לפי הדין, דין תורה במשמע. כך או אחרת, יש ויפסק לפי הדין, יש לפשרה ויש ליושר, הכול

לפי ראות עיני הבד"צ וללא זכות ערעור. ההלכה הפסוקה מפרשת את העילות המנויות בסעיף 24 לחוק הבוררות מכוחן ניתן להתערב בפסקי בוררות בצמצום רב, תוך הכרה במגמה הקיימת בבתי המשפט לקיים את פסק הבוררות ככל שהדבר ניתן.

בבואו של בית הדין לבחון הליך בוררות שומא עליו להתגדר אלא לעילות שיש בהן להביא לבטלות ההליך, ואל לו להתערב בשיקולי הבורר, פסקיו וליבת הסכסוך בין הצדדים. וודאי כן משעה שהוקנו לבורר סמכויות כה רחבות הפוטרות אותו מחובת הדיון לפי כל חוק שהוא, לרבות דין התוה"ק, ופטור הוא מסדרי דין ודיון וחובת הנמקה.

נוכח טענות המשיב הרבות בכל הקשור להחלטות הבורר השונות נסקור (שוב בקצרה) את השתלשלות הדברים כפי שהן באות לידי ביטוי בכתב. מעטות אלו, שכן כאמור, בהסכמת הצדדים ובהתאם לשטר הבוררין, לא נוהל כל פרוטוקול לדיונים. שאלת הזכויות כפי שהיא מוכרעת בהחלטות פסקי הבורר ברורה.

הגם שסדרי הדין שנקבעו בבוררות אינם אלו הקבועים בהכרח בבתי משפט, עדיין אין כל פסול בהחלטות הבורר על סדרי דין, דרך הטיעון בכתב, מועדים שקצב הבורר וכיוצ"ב כל הקשור להתדיינות בעניין תגובת המשיב לתשובת המבקשת. הוכח כי הבורר חזר ופעל, וחזר ופנה והאיץ במבקש לפעול בהתאם להכרעותיו. אשר לזכות הטיעון, זו ניתנה וברוחב לב לצדדים והמשיב ניצלה, דומה עד תום.

אמנם כן, טוב היה לו ניתנה הזכות לצדדים לידע המומחים מי הם ולשאל ולחקור על אשר יאמרו. ואולם, אין בפגם זה כדי לרדת לשורשו של דבר וודאי לא כזה שיביא לבטלות. זאת ועוד, שני הצדדים כאחד לא ניתנה להם זכות זו, אפילו היינו סבורים כי בנסיבות שלפנינו אין מנוס שתינתן.

כבר נקבע בפסיקה כי היקפה ודרכי הגשמתה של זכות הטיעון נגזרים מנסיבותיו של כל מקרה לגופו וכי ככלל, זכות הטיעון עשויה להתממש גם על דרך הכתב; כך בוודאי כאשר נסיבות המחלוקת בין הצדדים נושאת אופי משפטי-נורמטיבי בעיקרה.

צדדים יכולים להרחיב את סמכות הבורר בהתנהגותם ובאופן התנהלותם במהלך ניהול הבוררות. לפיכך, אפילו נתקבלה טענת המשיב, לפיה פעל הבורר בניגוד לדין, עת החליט על טיעון בכתב בלבד, הרי שגם מכוח הסכמת הצדדים, והעובדה כי טענו בכתב, וכדבעי, ולא השמיעו כל טענה בדבר, נמצא כי הורחבה סמכותו מכוח התנהגותם כאמור.

בנסיבות הוכח, כי זכות טיעון ניתנה גם ניתנה. יתר על כן, בהמשך "נתרצה" הבורר ובאורך רוח, אפשר הזדמנות נוספת למשיב לטיעון נוסף. בנסיבות דנן, יש לקבוע, כי היה למשיב יומו בבוררות.

בכל מקרה לא נגרם עיוות דין, ואף לו נתקיימה אחת העילות המפורטות בחוק, נמצא, כי אין מקום להתערב.

החלטה

הרקע, הצדדים והליכים קודמים

הצדדים

המבקשת, "עזר מציון" עמותה רשומה ("המבקשת"), הוקמה בשנת 1979 ועוסקת במתן שירותים פארא-רפואיים בהיקף נרחב ובפריסה של סניפים רבים ואלפי מתנדבים ברחבי הארץ;

המשיב, מר **חיים אינדיג** ("המשיב") היה עובד המבקשת משנת 1992 ועד לפיטוריו ביום 28.12.11. המשיב הועסק כאיש מחשבים במשרדה של הנהלת המבקשת בבני ברק.

הליכים מוקדמים

בין הצדדים נתגלע סכסוך, אשר בקציר האומר, נסב אודות זכויות הבעלות על תוכנות ניהוליות עיקריות, אשר שמשו לתפעול המערכות הממוחשבות של המבקשת, לרבות "קוד תשתיתי" של כל התוכנות.

בעוד שלטענת המבקשת, מדובר בתוכנות שפיתח המשיב, עובדה, תוך כדי ובמהלך עבודתו ובמסגרת תפקידו במבקשת, טוען המשיב כי התוכנות פותחו על ידו, הן רכוש, הוא היה "המוחזק" בהן, והוא נתן באמצעותן שירות למבקשת. הסכסוך פרץ עת סירבה המבקשת לתביעותיו הכספיות ואף עמדה על כך שימסור לידיה את "הקוד" לתוכנה.

הליכי בוררות

בהסכמה פנו הצדדים לבוררות בפני בית דין צדק בבני ברק בראשות כב' הרב ש.ג. ניסים קרליץ שליט"א ("הבוררות"). הצדדים חתמו על שטר בירורין ביום 20.5.11, ט"ז אייר תשע"א ("הסכם הבוררות") הבוררות התקיימה בפני כב' הדיין, הרב יהודה סילמן ("הבורר").

הבורר נתן שתי החלטות: החלטה מיום 12.6.11 ("ההחלטה הראשונה") והחלטה מיום 5.10.11 ("ההחלטה השניה") (שתיהן יחדיו "ההחלטות"). ביום 2.12.11 נתן הבורר פסק בוררות סופי ("פסק סופי").

הליכים בבית המשפט המחוזי מרכז

המשיב עתר ביום 27.11.11 לבית המשפט המחוזי מרכז ("ביהמ"ש") בבקשה לבטול ההחלטה השניה (הפ"ב 49418). ביום 16.1.12 עתר המבקש לביהמ"ש בבקשה לבטול הפסק הסופי (הפ"ב 31796).

ההליכים בבית הדין

ביום 29.12.11 הגישה המבקשת את הבקשה שבכאן לאישור פסק הבוררות, כאשר ברקע התנהלו בין הצדדים ההליכים המתוארים בביהמ"ש ובכללם, בקשה לעיכוב ההליך שבפנינו.

ביום 4.3.12 ניתנה החלטת ביהמ"ש המורה על העברת הדיון בשתי התובענות שיאוחדו, לבית הדין לעבודה, משאין חולק כי בין הצדדים התקיימו יחסי עובד – מעביד.

הבקשה שבכאן

הדיון בבקשות אוחד, ועפ"י עמדת הצדדים המשותפת נקבע ביום 29.5.12 דיון במעמד הצדדים. בדיון זה נקבע כי הצדדים ישלימו את המסמכים וכי תנתן החלטת ביה"ד בשני ההליכים. בתוך כך, הגיש המשיב מסמכים אשר הוגשו לביהמ"ש ובהם: הבקשה לבטול פסק הבוררות; תשובת המשיב לבקשת המבקשת לסילוק על הסף של בקשת הבטול; בקשה למתן רשות למשיב להשיב על תשובות המשיבה לבקשות לבטול פסק הבוררות ולמחיקת סעיפים בתשובת המשיבה.

משהועבר אלינו הדיון כפי שהועבר, נתייטר הצורך בדיון בטענת הסמכות העניינית של בית דין זה לדון בסוגיה.

ועתה – אחת היא הסוגיה שבפנינו האם להעתר לבקשת המבקשת ולאשר פסק הבוררות? או שמא, יש ממש בטענות המשיב המביאות לבטלות פסק הבוררות.

נדון בטענות הצדדים בסכומיהם לעניין פסק הבורר, זה בכה וזה בכה.

טענות הצדדים

לשיטת המבקשת, הפסק הסופי נתן תוקף להחלטות ומהווה את פסק הבוררות השלם; המשיב גורס, כפי שיבואר להלן, כי ההחלטה הראשונה והשניה סותרות זו את זו ומשאלו דינן בטלות – כך גם דין הפסק הסופי, שאין בו לקיימן.

בבקשה לבטול פסק בורר מוגבל בית הדין להפעיל ביקורת שפוטית על הכרעת הבורר ואין הוא בא בנעליו, גורסת המבקשת; והמשיב טענות רבות באמתחתו על בטלות הפסק מכוח העילות לבטול, המנויות ב**חוק הבוררות** תשכ"ח-1968 ("החוק") ואלו הן אלו שנטענו עפ"י סעיף 24 לחוק:

ס' 24 (4) – אי מתן הזדמנות נאותה לטעון טענות ולהביא ראיות

טוען המשיב לפגיעה קשה מאד בזכות הטיעון והבאת ראיות, נוכח העובדה כי הבורר העלה מיוזמתו את שאלת המנהג, עניין שלטענת המשיב, הייתה לו משמעות מכרעת על הפסק הסופי; הבורר "אסף" את הראיות מפי שלושה דיינים "עלומים", ומדבריהם הסיק וקבע את קיומו של המנהג, המבטל את היותו של המשיב במעמד "מוחזק" על התוכנה. עוד מוסיף המשיב, כי המבקשת בחרה שלא לטעון דבר לעניין המנהג.

המשיב תולה יתדותיו באסמכתאות הלכתיות, לפיהן אל לו לבורר לברר השאלה אלא בדרך של קבלת העדויות בפני המשיב.

עוד טוען המשיב בעילה זו כי הבורר נתן ההחלטה השניה בטרם מימש המשיב את זכותו לכתב תשובה לתשובת המבקשת, כפי שקבע הבורר עצמו בהחלטתו בישיבת הבוררות השניה. תשובת המבקשת נשלחה ישירות לבורר ולא הגיעה לידי המשיב, כטענת המשיבה, כביכול בשל טעות משרדית. זאת ועוד, החלטת הבורר ניתנה בטרם חלפו 7 הימים שנקצבו ע"י הבורר.

מדגיש המשיב, כי בתשובתה כללה המבקשת טענות עובדתיות חדשות, התעלמה מכל האסמכתאות ההלכתיות שצרף המשיב לשאלת המנהג. לפיכך, באין תשובה מצד המשיב, נפגעו זכויות הטיעון שלו לרבות טיעון בדבר השלכות המנעותה של המבקשת לטעון לעניין המנהג.

עוד טען המשיב כי הבורר הציב תנאים קשים לבקשת המשיב להשלמת טיעון וחקירת עדים לאחר תשובת המבקשת. בקשה זו ובה שורת דרישות, הוגשה ע"י המשיב לבורר ביום 10.10.11. בהחלטתו קבע הבורר רק כשעה ומחצה לחקירה וטיעון, דרישה להפקדת הקוד, שיופקד מראש בידי הבורר, הסכמה לסדרי הדין והתחייבות המשיב לכך שמיצה תביעותיו. כל אלו מהווים תנאים לא סבירים אותם הציב הבורר ויש לראות בכך פגיעה בשוויון בין הצדדים.

לעניין זה טוענת המבקשת כי בהסכם הבוררות הוסכם כי הבורר פטור מסדרי דין ומחובת הראיה. משכך, אין הבורר חייב ליתן לצדדים הזדמנות לטעון טענות ואין בעילה זו כדי להביא לבטלות הפסק הסופי. יתר על כן, למשיב ניתנה זכות מלאה לטעון טענותיו.

המשיב מצדו גורס כי ויתור על סדרי דין אין משמעו ויתור על כללי צדק טבעי ואם לא ניתנה לבעל דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו ולהביא ראיותיו, או אז, קמה עילת ביטול לפסק הבורר מכוח הסעיף שבכותרת.

הבורר העלה מטעמו את סוגיית המנהג בכל הקשור לזכויות על התוכנה והחומרה. המבקשת טוענת כי למשיב ניתנה (בדיון ביום 15.7.11) הזדמנות לטעון טענותיו לעניין זה והוא אף הגיש לבורר התייחסות עבת כרס ומנומקת בסוגיה זו. עוד טוענת המבקשת כי הבורר שב ואישר בפני המשיב כי שמע את טענותיו, אף אלו של ב"כ, וחזר והדגיש כי ההחלטה השניה ניתנה לאחר ששמע את עדי המבקשת שנחקרו ע"י המשיב, לאחר כל טענות הצדדים ולאחר שענין בחומר הרלבנטי.

בנוסף, ניתנה למשיב הזדמנות להעלות שוב טענותיו, להוסיף טענות בתוך 7 ימים או לקיים דיון נוסף של שעה ומחצה. כן נעתר הבורר וקצב זמן נוסף לטענות בכתב. המשיב בחר שלא לנצל את ההזדמנות שניתנה לו ולכן נתן הבורר את פסקו. משכך, אין למשיב אלא להלין על עצמו.

בהתאם להסכם הבוררות, רשאי היה הבורר להזמין מומחים ורשאי היה לפסוק לפי חוות דעתם. טוענת המבקשת, כי אין ממש בטענת המשיב כי לא ניתנה לו זכות הטיעון לעניין חקירת המומחים, באשר ניתנה לו זכות טיעון לטעון טענותיו. פרשנותו של המשיב לאמור בהסכם הבוררות היא כי לשון ההסכמה היא "להזמין מומחים" משמעה כי יש להזמין בפני בעלי הדין ולשיטת המבקשת, אין בטענות המשיב בעניין זה כדי לבסס הטענה כי לא היה לו יומו בפני הבורר. עוד מוסיפה המבקשת כי האסמכתאות בפסיקה עליהן תמך המשיב יתדותיו לעניין זה, אינן דומות למקרה דנא, באשר זה מתאפיין במובחן מהן בכך שהצדדים הקנו סמכויות נרחבות לבורר ולמעשה, ויתרו על הזכות לחקור מומחים בהם יוועץ הבורר.

ס' 24 (7) – על הבורר לפסוק בהתאם לדין

למשיב טענה כי הבוררות נוהלה עפ"י דין תורה, והבורר פעל בנגוד לה. הבורר נתן החלטתו בטרם השמיע המשיב טענותיו; לא ניתן לו לחקור עדים; הבורר העלה מיוזמתו טענות שלא הועלו ע"י המבקשת; אסף ראיות בעצמו וללא תיעוד; הבורר סייע בטיעון למבקשת. כוונת המשיב עת ויתר על סדרי דין לא הייתה אלא לשחרור

מכללים הנהוגים בבתי משפט ולא אלו המחוייבים מדין תורה. לפיכך, דין החלטה זו – פסלות, אם מכח ס' 24 (7) ואם ס' 24 (3) לחוק.

טוענת המבקשת כי בהתאם להלכה הפסוקה על מנת שתתגבש עילת בטול עפ"י סעיף 24 (7) לחוק יש צורך בהתניה מפורשת כי הבורר חייב לפסוק לפי הדין המהותי – ולא היא! הבורר לא היה כבול לא לדין המהותי ואף לא להלכה. גם הפטור שנתנו לו הצדדים מהנמקה, מלמד כי פטור היה מלפסוק עפ"י הדין המהותי. לשיטת המבקשת, כל טענות המשיב בדבר פעולות הבורר (מתן החלטה בטרם נשמע המשיב; העלאת טענות שלא הועלו ע"י המבקשת; איסוף ראיות בעצמו ללא תעוד) הן כולן בגדר פעולה בנגוד לדין המהותי, להבדיל מפסיקה בניגוד לדין המהותי. הוסיפה המבקשת כי על ביה"ד לפרש בצמצום את עילת הבטלות שבס' 24 (7), קרי: אין לפסול בשל "הדרך", להבדיל מפסיקה, והכל על מנת להקטין ולצמצם היקף התערבות בתי המשפט בפסקי בוררות.

ס' 24 (10) – עניינו עילה שעל פיה ביהמ"ש היה מבטל פסק סופי לטענת המשיב, בהחלטה השניה, למעשה ניהל הבורר הליך ערעור על ההחלטה הראשונה ובכך, מנע ממנו את זכות הערעור, זכות המוקנית לו לטעמו, מכוח דין תורה לפיו נוהלה הבוררות. ממילא, דין החלטה זו להתבטל וכך גם לגבי ההחלטה השלישית, היא הפסק הסופי, הנותנת תוקף להחלטות קודמות. ריבוי הפגמים מוביל לשיטת המשיב, לבטלות הפסק בהתאם להוראות הס' שבכותרת.

לעניין עילת בטלות זו, גורסת המבקשת כי אין כל בסיס לטענות המשיב, כביכול נפגעה יכולתו לטעון טענות ולהביא ראיות נוכח הדרך בה אסף הבורר מידע בדבר המנהג, וכן העדר הנמקה להחלטת הבורר השניה. טוענת המבקשת כי טעה המשיב לסבור כי קיימת לו זכות ערעור בבוררות בעוד שטר הבוררות שולל מפורשות זכות ערעור. עם זאת נתן הבורר למשיב הזדמנות לערור על החלטות, להוסיף לטעון טענות ואף לחקור עדים. המשיב ויתר על זכות זו ובמקומה הגיש את בקשת הבטול. אף בעילה זו אל לביה"ד להתערב אלא במקרים בהם הייתה פגיעה בעקרונות הצדק הטבעי, או תרמית שהשפיעה על הפסק, או מקרי קיצון דוגמתם.

סעיף 26 (א) – בכל מקרה לא נגרם עיוות דין

בעילה זו נתלית המבקשת וטוענת "מחמת הזהירות" אם ימצא ביה"ד כי נתקיימה אחת מעילות ס' 24 לחוק, אזי, אם לא נגרם עיוות דין יש להותיר הפסק על כנו. עיוות דין משמע, לא בדרך ניהול ההליך בתוצאתו. תוצאת הליך הבוררות עולה בקנה אחד עם הוראת ס' 34 לחוק יוצרים, תשס"ח-2007 לפיה המעביד הוא הבעלים הראשון של זכות יוצרים ביצירה שנוצרה ע"י עובדו לצורך עבודתו ובמהלכה, אלא אם כן הוסכם אחרת.

עוד באמתחת המבקשת, טענה בדבר שיהוי; המשיב לא עתר לבית המשפט בבקשת השהיית ההליך ו/או ביטולו והסתפק בבקשה לבטול תוך שהוא ממשיך בהליך הבוררות.

טענה נוספת היא, לחות"ל של המשיב, שהפר ברגל גסה החלטות הבורר ופסקו, חיבל במזיד בתוכנות המבקשת, ודי באלו כדי לחסום אותו מקבלת סעד בביה"ד.

ומכאן להכרעתנו –

רב היה החומר שצורף לבקשה שבכאן, בהיקפו, בטענות שפורטו בו עד דק, לרבות אסמכתאות רבות ערוכות ומחזיקות הרבה. וודאי כן, אלו שהוגשו ע"י המשיב.

נחזור על דברינו שנאמרו בראשית, כי אחת היא לנו: אישור פסק הבורר, או שמא נתקיימו העילות והנסיבות שיובילונו לביטולו. אגב כך, כאן המקום להדגיש כי לא מצאנו להכנס בעובי הקורה של הסכסוך בין הצדדים ולטענות העובדתיות שנטענו אודות זכויות מי מהצדדים בתוכנה/חומרה כמו גם בטענות הנזק שהמבקשת טוענת להם והמשיב הודפן בשלל מיני טיעונים הנפרשים בכתבי בי דין שהוגשו לרבות הסיכומים. בהתאם, מצאנו לפרט הרקע העובדתי לסכסוך שנפרש בפנינו, ג"כ בקציר האמר. המשיב עבד אצל המבקשת מ-1992 ועד ליום 28.12.2011 משפוטר, שימש כאיש מחשבים והיה אחראי על תפעול תוכנות מחשב ייחודיות אשר פיתח עבור העמותה במהלך ותוך כדי עבודתו. כחלק מהליך מחשוב המבקשת התעורר הצורך ביצירת קישור בין התוכנות אשר פותחו על ידו ובין תוכנות הניהול של המבקשת. המשיב התבקש למסור את הקוד התשתיתי של כל תוכנה ושל הפיתוחים שהוא ביצע עבורה והתנה את מסירת הקודים והתוכנות בקבלת תמורה כספית. הקודים של התוכנות שפותחו בידי המשיב חיוניים לצורך התפעול השוטף ובעקבות סירובו – הסכימו הצדדים לפנות לבוררות. בבית דין צדק בני ברק בסוגיית הבעלות בתוכנות

שפותחו ע"י המבקש ובקודים שלהם. (נציין כי בהסכם הבוררות צויין כי הבוררות היא בעניין "תביעה כספית").

אלו הביאו את הצדדים להסכמה להתדיין בפני בורר. בין הצדדים נחתם "שטר בירורין" ונוכח חשיבות האמור בו נביא חלק מסעיפיו הנוגעים לענייננו:

"אנו החתומים מטה מקבלים עלינו לקיים ככל שיפסקו הרבנים הגאונים..... (להלן: הבד"צ) בדבר כל הסכסוכים שבינינו והתביעות שיש לכל אחד מאתנו הח"מ על חברו בעניין תביעה כספית וכל הסכסוכים הנובעים ו/או הקשורים ו/או המסתעפים מהעניין הנ"ל והרינו מתחייבים לשלם כל מה שיחייבו הבד"צ וכן אנו מוחלים כל שיפטרו ומקנים כל מה שיפסקו לצד האחר, הכל לפי ראות עיניהם, הן הנראה להם מצד הדין והן הנראה להם מצד פשרה או יושר, בלא זכות ערעור לפני שום בית משפט שבעולם כלל. ויהא שטר זה כתוקף כל שטרי בירורין המועילים עפ"י תוה"ק, וכתוקף קאמפראמיס עפ"י חוקי הממשלה. הבד"צ יוכלו לקיים תחלת דין וקבלת עדות בלילה. מוסכם כי הבד"צ פטורים מסדרי דין, מחובת הראיה, ומרישום פרוטוקולים, או משיבה בהרכב חסר ובלבד שישב לפחות אחד הדיינים הנ"ל, ואנו מוותרים מראש על מתן נימוק כל שהוא לפסק הדין ו/או לכל החלטה ו/או על כל טענה בקשר לסדרי הדיון. הרשות ביד הבד"צ להוציא צוים, סעדים, הוראות, החלטות ופסקי דין מכל מין וסוג שהוא, לרבות חלקיים ו/או זמניים ו/או פסקי דין ביניים כפי ראות עיניהם.... כן אנו מוסרים להם את הסמכות לפרש ו/או להכריע בכל הקשור לשטר בורות זה..... שטר בירורין זה יתפרש לעולם באופן המקיים את הבוררות....."

הבד"צ רשאים להזמין מומחים ו/או בעלי מקצוע, גם בשכר, לשם קבלת חוו"ד או לשם בירורים מכל סוג, לפי שיקול דעתם ורשאים הם לפסוק לפי חוות הדעת ו/או התשובות שיקבלו לפי שיקול דעתם. הח"מ מתחייבים בזאת לשלם את שכרם של המומחים ו/או בעלי המקצוע בהתאם להחלטות בד"צ...."

הנה כי כן, חתמו הצדדים, המיוצגים ע"י ב"כ, על שטר בורות המקנה לבד"צ סמכויות נרחבות ושורה של תניות פטור, החל מסדרי דיון, הדין על פיו יפסקו, חובת הנמקה, ולמצער, אף חובת ניהול פרוטוקול, אשר העדרו יכול שיקשה להתחקות אחר שלבי ההליך.

נאמר כבר עתה כי אין בידינו לקבל את הטיעון (המפולפל) לפיו על הבד"צ היה לפסוק לפי שלוש חלופות וכי ברי כי החלופה לפיה פסק היא לפי הדין, דין תורה במשמע. אין ספק כי כעולה ברורות משטר הבירורין, לפי הסכמת הצדדים יכלו הבד"צ לפסוק, "הכל לפי ראות עיניהם, הן הנראה להם מצד הדין והן הנראה להם מצד פשרה או יושר, בלא זכות ערעור לפני שום בית משפט שבעולם כלל", רוצה לומר: כך או אחרת, יש ויפסוק לפי הדין, יש לפשרה ויש ליושר, הכל לפי ראות עיני הבד"צ וללא זכות ערעור.

המסגרת בנתיביה אנו "צועדים" רחבה היא מבחינת הסמכויות שהוקנו לבורר, ועדיין לפנינו הדיון האם הופרו עילותיו של [חוק הבוררות](#) כפי שנטען ע"י המשיב המצריכות התערבותנו.

ההלכה הפסוקה מפרשת את העילות המנויות בסעיף 24 [לחוק הבוררות](#) מכוחן ניתן להתערב בפסקי בוררות בצמצום רב, תוך הכרה במגמה הקיימת בבתי המשפט לקיים את פסק הבוררות ככל שהדבר ניתן (פרופ' סמדר אוטולנגי, בורות דין ונוהל כרך ב', 986, מהדורה רביעית מיוחדת, 2005).

כלל נקוט ומושרש בידינו כי בבואו של בית הדין לבחון הליך בוררות שומא עליו להתגדר אלא לעילות שיש בהן להביא לבטלות ההליך, ואל לו להתערב בשיקולי הבורר, פסקיו וליבת הסכסוך בין הצדדים. וודאי כן משעה שהוקנו לבורר סמכויות כה רחבות הפוטרות אותו מחובת הדיון לפי כל חוק שהוא, לרבות דין התוה"ק, ופטור הוא מסדרי דין ודיון וחובת הנמקה.

נוכח טענות המשיב הרבות בכל הקשור להחלטות הבורר השונות נסקור (שוב בקצרה) את השתלשלות הדברים כפי שהן באות לידי ביטוי בכתב. מעטות אלו, שכן כאמור, בהסכמת הצדדים ובהתאם לשטר הבירורין, לא נוהל כל פרוטוקול לדיונים. נפנה איפוא לאמור בהחלטות:

בהחלטה ראשונה מיום י' סיוון תשע"א (12.6.11) קבע הבורר כהאי לישנא:

- "אחרי שבאו לפני עמותת עזר מציון והרב אינדיק ושמעתי טענות הצדדים הנני להחליט כדלקמן:
1. כיוון שלא נשמעו הוכחות לתביעה, להוספת שכר, א"א לחייב את הנתבעים מצד הדין.
 2. על אף האמור לעיל המלצתי לנתבעים לתת מענק חד פעמי של שבעים וחמש אלף ₪, לפני משורת הדין, לרב אינדיק.

3. על הרב אינדיק להפקיד את הקוד בידי הבורר.
 4. הוסכם כי התוכנה שייכת לרב אינדיק ויש לו זכות למוכרה לאחר, או להפעילה במקום אחר. אמנם לעזר מציון ישנה הזכות להפעילה לצורך העמותה בלא להעבירה לגורמים אחרים".
- (–)

לאחר החלטה זו, כטענת המשיב, העלה הבורר בדיון מיום יג' בתמוז תשע"א (15.7.11) כי בכוונתו לברר את שאלת המנהג ובתוך זמן קצר יתן החלטתו. לבקשת ב"כ המשיב ליתן עמדתו בעניין, קבע הבורר סדר טענות בכתב. המשיב טען טענותיו לעניין במסמך "טענות בכתב מטעם מנחם בשאלת המנהג" הנפרש על פני 18 עמודים. מסמך זה הוגש לבורר ביום כה באב תשע"א (25.8.11). תשובת המבקשת הגיעה לידי המשיב כטענתו (שאינה מוכחשת ע"י המבקשת) רק ב - 9.10.11 בעוד החלטת הבורר השנית ניתנה ארבעה ימים קודם לכן.

לגבי ההחלטה השניה שנתן הבורר הרי שזו ניתנה ביום ז' תשרי תשע"ב (5.10.11) וכתרתה: "פס"ד ביניים (2)" ובו פסק:

- " בתוקף תפקידי כבורר בין הרב מנחם אינדיק (להלן צד א) ובין עמותת עזר מציון (להלן צד ב) ובהמשך לפס"ד מיום י' סיון תשע"א ואחרי דיון נוסף ועיון בחומר הטענות ששלחו שני הצדדים הנני להחליט ולסכם כדלקמן:
1. הבעלות על התוכנה מתחלקת לשניים והיינו כל התוכנה והחומרה שבתוכה שייכת לעזר מציון ויש לה זכות להפעילה לבדה.
 2. כתוצאה מזה גם הקוד שייך לעזר מציון וכדי להבטיח זכויות העובד לא יועברו לעת עתה לעמ"צ אלא יופקד מידית ביד הבורר.
 3. הזכות למכור התוכנה או חלקים ממנה לאחרים מוסכמת שהיא בלעדית של הרב אינדיק. ואין לעזר מציון זכות להעבירה לאחרים.
 4. בפסק הראשון המלצתי לעזר מציון לתת להרב אינדיק סך של שבעים וחמש אלף ₪ לפני משורת הדין. עזר מציון הסכימה להמלצה זו והנני נותן לה תוקף של פס"ד ויש לבצע את התשלום תוך 30 יום.
 5. התשלום ינתן תמורת חתימה של הרב אינדיק שבזה מסתיימות כל תביעותיו (מעבר לפיצויים)
 6. במקרה של פיטורים יש לשלם לרב אינדיק פיצויים כמנהג לפי המשכורת האחרונה".

(–)

אך ימים ספורים לאחר ההחלטה השניה, ביום יב' תשרי תשע"ב, הגיש המשיב לבורר שורת בקשות, שש במניינן, ובהן בקשות שונות לרבות אפשרות של זימון 4 עדים אנשי המבקשת, וכן כתב טענות משלים לטענות שבכתב התשובה של המבקשת.

ביום כו תשרי תשע"ב (24.10.11) השיב הבורר לב"כ המשיב כלהלן:

"בטענה למכתבך:

1. כל החומר שנשלח אלי ע"י עמ"י הועבר אליכם הנספח שכתבו לא נשלח גם אלי ובסופו של יום הסתפקו בחלק התשובה שהועבר אליכם.
2. התשובה שהועברה אליכם מתאימה בדיוק לכתב הטענות שנמסר לי.
3. לגוף הדברים ניתנה למנחם הזדמנות פעמים להשיב בע"פ ופעם אחת גם אתה היית נוכח וגם טענת טענותיך.
4. מעבר לכך ניתן זמן להשיב בכתב ואכן קיבלתי מכתב טענות רחב ומנומק ממכם.
5. בקשר לבקשות הנוספות ניתנה לך האפשרות לבחור בין שתי חליפות: או הזדמנות נוספת כמבוקש על ידך, להוסיף טענות ומניין שבעה הימים יתחיל מעבר לבקשת מהיום.
6. או לקבוע דיון נוסף כאשר עלי להעיר שבקשה לקבוע דיון נוסף ובו לחזור ולחקור את אנשי עמ"י אינה מקובלת בדרך כלל ואין מקומה בשלב ערעור על ערעור, אמנם גם זאת אני מוכן לאשר כחריג בתנאי שיוקצב זמן של שעה וחצי ויוסכם שזו הפעם האחרונה לערער. וכפי המקובל בביה"ד שהצד המערער נדרש להפקיד את חיובו, הרי לפני דיון נוסף בע"פ יהא עליכם להפקיד את הקוד אצל הבורר.
7. אבקש לקבל תוך שבעה ימים את תשובתכם באיזה חלופה בחרתם."

(-)

למחרת היום, הוא כז' תשרי תשע"ב, הגיש המשיב לבורר רשימת בקשות להבהרת החלטתו וכן רשימת "עניינים נוספים" הכוללת טענות בדבר הגבלת זמן חקירה שמשמעה פגיעה בערכה הממשי של החקירה, קביעת מועדים לתשובה לאחר החקירה והצורך בהקלטת החקירות, ועוד כהנה עניינים הכל כמפורט בבקשה.

ועל כך השיב הבורר ביום ל' תשרי תשע"ב (28.10.11):

1. הנני רואה תועלת להזכירכם שלכתחילה התבקשתי לדיון במעמד הצדדים ורק אחרי ההחלטה באה בקשה לדיון של ערעור שבו יופיע עו"ד. במעמד זה נקבעו סדרי דיון בהסכמת הצדדים. דהיינו מועדי מסירת טענות בכתב ושלא יהיו שום דיונים נוספים.
2. וכן נחקרו אנשי עזר מציון ע"י התובע בדיון הראשון.
3. ההחלטה השניה ניתנה ע"י אחרי שמיעת טענותיכם וקריאה בתשומת לב של כל החומר וכמדומה שזה מייתר התייחסות לשאר טענותיכם.

בתשובה לבקשותיכם:

1. הזמן שנקבע ישאר שעה וחצי, ואתם רשאים לעשות בו שימוש כרצונכם ולפי ראיות עינכם.
2. כל הזמן הזה יהא שלכם ועמ"י יענו בכתב לטענותיכם (הזמן הוא די והותר משום שהשאלות נוגעות לנושא מצומצם וכבר נשאלו והמדובר בהשלמת חקירה).
3. הקלטה מורשית בהסכמת שני הצדדים.

4. הבקשה לזמן נוסף לטענות בכתב על אף שהיא דרישה נוספת על מה שהוצע, תתקבל בתנאים דלקמן א. שהקוד יופקד כפי שנאמר בהחלטה קודמת ב. הסכמה לסדר הדיון הנ"ל בכתב ואישור שבו נגמרו כל טענותיכם.
5. אבקש תשובה בכתב תוך שבעה ימים. אם תשובה זו לא תתקבל ינתן תוקף סופי לפסק הדין."

(-)

ביום ז' חשוון תשע"ב (4.11.11) הגיש המשיב לבורר כתב טענות המחזיק 16 עמודים ומלווה בכרך עב כרס של אסמכתאות, שעיקרו טענות מטענות שונות שבחלקן כבר עלו בכתבי טענות קודמים. בכתב זה שני נושאים; האחד עניינו הפגמים שנפלו בהחלטות ומכאן בטלותן; השני, עתירתו של המשיב כי הבורר ימנע מלהוציא פסק דין סופי וימנע מהמשך דיון בסכסוך שבין הצדדים, וכי אין מנוס שהסכסוך יידון בפני בית דין אחר.

חלפו שבעת הימים מעת שנתן הבורר התראתו כי באין מענה מצד המשיב יתן פסק סופי, חלפו ימים רבים נוספים, והוגש כתב הטענות הנוסף הנזכר לעיל. או אז, ביום ו' בכסלו ע"ב (2.12.11) נפל דבר, והבורר נתן פסקו כדלקמן:

- "בתוקף סמכותי כבורר ובהמשך לפסקי דין הקודמים ולאחר עיון במכתבים שקיבלתי ואחרי שניתנו כמה אפשרויות לאינדיק לערער בפעם השניה על הפס"ד ולא ניצלם. הנני לתת בזאת את ההחלטה דלקמן:
1. מנחם אינדיג חייב להעביר תוך שלושה ימים את הקוד לידי עזר מציון.
 2. אם הוראה זו לא תבוצע, רשאים עזר מציון לעשות את הנדרש מבחינה טכנית כדי לקבל את הקוד על חשבונו של מנחם אינדיג.
 3. הנני לתת בזה תוקף של פס"ד סופי לפסקי הביניים הקודמים.
 4. ניתנת בזאת רשות לפעול בדרך חוקית לאישור פסק בורר."

(-)

כאמור לעיל, בהעדר פרוטוקולים המפרטים את אשר התרחש בבוררות ראינו לנכון לפרט את השתלשלות הכתבים בין המשיב לבורר לרבות החלטות/ פסקי דין, אף התכתבות בין המשיב לבורר ותשובות הבורר למשיב, שעל פניהם לא הוברר אם נשלחו גם למבקשת!

העולה מן האמור הוא, כי אין בידינו לקבל כל טענה מטענות המשיב בדבר פגיעה בזכויותיו בכל הקשור לתקלה אם אירעה באי העברת כתב תשובת המבקשת לידינו. זו טענה כי הדבר נעשה בשל טעות משרדית. המשיב טוען כי אין בה ממש. כך או כך, הבורר מתייחס לדברים באריכות בתשובתו לב"כ המשיב (מיום כו תשרי תשע"ב)

ובמיוחד בסעיפים 1-4 המובאים במלואם לעיל, ותו לא מדי! בהמשך, משהעלה המשיב טענתו כפי שהעלה, נתן הבורר בידי המשיב אפשרות להגיב. אפשרות זו לא נוצלה ע"י המשיב והוא בחר שלא להגיב על החלטות הבורר בעניין זה תוך שהוא חוזר ומגיש בקשות ומתעלם מאשר כבר הוכרע – לפחות ככל שמדובר בסדרי דין.

ובמה הדברים אמורים: טענת המשיב, בעניין עילה לפי ס' 24 (4) לחוק כי הבורר נתן החלטתו השניה בטרם מימש המשיב את זכותו לכתב תשובה לתשובת המבקשת, כפי שקבע הבורר עצמו בהחלטתו בישיבת הבוררות השניה, וכן כי החלטת הבורר ניתנה בטרם חלפו 7 הימים שנקצבו ע"י הבורר – אין בידינו לקבלה. נבהיר כי אין אנו מקבלים כל טענה שנטענה ע"י המשיב לעניין הסתירות בין ההחלטות השניה לראשונה וכביכול תוצאת הסתירות – בטלות, וכי אף לא מועילה קביעת הבורר בפסק הסופי לאמור: "הנני לתת בזאת תוקף של פס"ד סופי לפסקי הביניים הקודמים".

שאלת הזכויות כפי שהיא מוכרעת בהחלטות פסקי הבורר ברורה לטעמנו.

בהחלטה ראשונה קבע הבורר:

"הוסכם כי התוכנה שייכת לרב אינדיק ויש לו זכות למוכרה לאחר, או להפעילה במקום אחר, אמנם לעזר מציון ישנה הזכות להפעילה לצורך העמותה בלא להעבירה לגורמים אחרים."

בהחלטה שניה נקבע לעניין זה:

1. "הבעלות על התוכנה מתחלקת לשניים והיינו כל התוכנה והחומרה שבתוכה שייכת לעזר מציון ויש לה זכות להפעילה לבדה.
2. כתוצאה מזה גם הקוד שייך לעזר מציון וכדי להבטיח זכויות העובד לא יועברו לעת עתה לעמ"צ אלא יופקד מידית ביד הבורר.
3. הזכות למכור את התוכנה או חלקים ממנה לאחרים מוסכמת שהיא בלעדית של הרב אינדיק. ואין לעזר מציון זכות להעבירה לאחרים."

בהתאם להחלטה הראשונה התוכנה שייכת למשיב, ובהמשך מפורט כי "השייכות", במובן שיש לו זכות למוכרה לאחר ולהפעילה במקום אחר, בעוד למבקשת זכות ההפעלה לצורך העמותה בלבד.

ההחלטה השניה מרחיבה רק בקביעה המפורשת, הנעדרת בהחלטה ראשונה, כי הבעלות בתוכנה ובחומרה, אף בקוד, היא למבקשת. עם זאת ניתן להפוך ולהפוך בשתי ההחלטות ועדיין לאחר מינעד פרשני רחב, עיקרן ברור והוא:

למשיב זכות למכור התוכנה ואף להשתמש בה אצל אחרים, בעוד שגם "בעלות" המבקשת שנקבעה בהחלטה השניה, לא שינתה מהסייג הברור, כי היא אך לשימוש בעמותה, בלא כל זכות להעבירה לאחר.

אפילו מצינו לומר כי "פגם" זה מבטל את ההחלטה השניה, ואין אנו סבורים כך כלל ועיקר כדברינו לעיל – כל השתלשלות העניינים בין הצדדים וכל התכתובת לעיל מורה בעליל אחרת. ראשית, הבורר בהחלטותיו מציין כי כל מה שהיה בידיו, הוא אשר הועבר למשיב. מעבר לכך, די והותר היו בידי המשיב הזדמנויות לטעון טענות ולרפא כל פגם, והוא בחר לא לממשן.

לא זו אף זו, החלטת הבורר השלישית, הוא הפסק, באה לאחר ימים רבים, תחת כל החלטה שנתבטלה אם נתבטלה מחמת פגם.

כפי שהדברים עולים ברורות משורת ההחלטות, מעיון בחומר הרב שהוגש לבורר, אנו קובעים כי הגם שסדרי הדין שנקבעו בבוררות אינם אלו הקבועים בהכרח בבתי משפט, עדיין לא ראינו כל פסול בהחלטות הבורר על סדרי דין, דרך הטיעון בכתב, מועדים שקצב הבורר וכיוצ"ב כל הקשור להתדיינות בעניין תגובת המשיב לתשובת המבקשת. יתר על כן, התרשמותנו היא כי הבורר חזר ופעל, וחזר ופנה והאיץ במבקש לפעול בהתאם להכרעותיו. סירובו של המבקש, יען כי החלטות בורר אלו "לא נשאו" חן בעיניו, אין בינן לבין אי קיום סדרי דין ולא כלום, ואין הם מבססים לטעמנו כל עילה לבטול הפסק. נזכיר כי הבורר היה פטור מסדרי דין ובכל זאת קבע מסגרת נאותה לדיון, על דעת הצדדים כאמור בהחלטתו מיום ל' תשרי. הבורר אף נתן דעתו לעניין משך הזמן שקצב והלך כברת דרך לקראת המשיב בקובעו: "כל הזמן הזה יהא שלכם ועמ"י יענו בכתב לטענותיכם (הזמן הוא די והותר משום שהשאלות נוגעות לנושא מצומצם וכבר נשאלו והמדובר בהשלמת חקירה)".

למעלה מן הצורך נגיב לטענת המשיב כי ויתור על סדרי דין משמעה פגיעה בכללי צדק טבעי, כביכול לא ניתנה למשיב הזדמנות נאותה לטעון טענותיו ולהביא ראיות ואזי, כביכול, קמה לו עילת ביטול מכוח ס' 24 (4) לחוק – ולא היא. היו סדרי דיון גם

היו, גם אם, כאמור, לא לפי טעמו של המשיב; והזדמנות הייתה בידו לטעון טענותיו, הייתה גם הייתה. מוטב היה לולא הרחיק המשיב לכת בטענתו כי לא קיים הבורר מצוותו, או חלילה פעל בניגוד לכללי צדק טבעי.

נפנה ונשוב לטענת המשיב לעניין כל אשר עולה מהתנהלות הבורר בעניין ברור המנהג.

טענה כבדת המשקל בפי המשיב אף היא מכוח סעיף 24 (4) לחוק, בכל הקשור לשאלת המנהג וההתייעצות שקיים הבורר עם מומחים, שלא בפני הצדדים.

כעולה מהחומר שבפנינו, לאחר שניתנה ההחלטה הראשונה, בעת דיון מיום יג' בתמוז תשע"א (15.7.11) העלה הבורר את שאלת המנהג, והודיע כי בכוונתו לברר את שאלת המנהג ובתוך זמן קצר יתן החלטתו. לבקשת ב"כ המשיב ליתן עמדתו בענין, קבע הבורר סדר טענות בכתב. המשיב טען טענותיו לעניין במסמך שהוגש ביום כה' באב תשע"א (25.8.11) "טענות בכתב מטעם מנחם בשאלת המנהג" הנפרש על 18 עמודים. הבורר נתן החלטתו השניה תוך שהוא מציין מפורשות: **שהחלטתו ניתנה "אחרי דיון נוסף ועיון בחומר הטענות ששלחו הצדדים"**.

עיקר טענות המשיב בעניין זה הינן כי הבורר התייעץ עם מספר דיינים שלא בפני הצדדים, וכי אלו לא הופיעו בפני הצדדים, אף לא נחקרו על ידם. זכות הטיעון לעניין שאלת המנהג ניתנה רק לטיעון בכתב, בכל אלו לטענת המשיב, פגיעה בזכות הטיעון שלו ובעניין מהותי שמשווכרע, הפך את הקערה על פיה בזכויותיו של המשיב **"כמוחזק" בתוכנה**.

אין חולק כי שני הצדדים לא היו מודעים עם מי וכיצד יברר הבורר את שאלת המנהג. אין חולק כי ניתנה לצדדים זכות טיעון אך בכתב וכי זו נוצלה, וודאי ע"י המשיב, כדבעי!

שטר הברורין הקנה סמכויות בהיקף רחב מאד לבורר וכבר הוזכרו הדברים לעיל. לעניין התייעצות עם מומחים או בעלי מקצוע נקבע מפורשות בשטר הברורין:

"הבד"צ רשאים להזמין מומחים ו/או בעלי מקצוע, גם בשכר, לשם

קבלת חוו"ד או לשם ברורים מכל סוג, לפי שיקול דעתם ורשאים הם

לפסוק לפי חוות הדעת ו/או התשובות שיקבלו לפי שיקול דעתם...."

"להזמין" – גורס המשיב, הן מלשון השטר והן עפ"י דין תורה משמע, שיופיעו בפני בעלי הדין, לא יוותרו אנונימיים ובעלי הדין יוכלו לחוקרם.

ואולם, הדיבור "להזמין" אינו בהכרח להזמין להופיע בבוררות ולהחקר ע"י הצדדים. אם נאחזים לפרוש סמכות הבד"צ בסעיף זה, בהמשך הסעיף נאמר, כי "הבד"צ רשאים לפסוק לפי חוות הדעת או התשובות שיקבלו";

ודוק, אין הכרח לקבוע כי הדיינים בהם נועץ הבורר הנם "מומחים", וודאי לא כי הנם בהכרח מומחים לקניין רוחני או זכויות יוצרים, או מצויים דווקא בסוגית "אמצאה תוך שירות עובד אצל מעבידו", או לשאלת המנהג בעניין זה. יכול שהם בגדר "בעלי מקצוע", יכול שרק בררו עמם, הכל כמפורט בסמכות הנרחבת עד מאד בלשון שטר הבירורין המובאת לעיל. אין הכרח לפרש כי "הזמנה", קא משמע לן, להזמין לעדות וחקירה בפני בעלי הדין. די עפ"י שטר הבירורין כי הבד"צ/הבורר ישאל/יקבל חוות דעת/תשובה אף מ"בעל מקצוע" ויפסוק לפיה.

והלא כעולה מהחומר לפנינו, ברי כי בצד הברור שערך הבורר עם מי שבירר, היו בפניו עמדות הצדדים, ולמצער, עמדת המשיב, באריכות, בפרוט ובהנמקה מלווה באסמכתאות רבות. כבורר, צריך היה להכריע בכל החומר שבפניו, וכך התרשמנו כי עשה עשה.

אשר לזכות הטיעון, זו ניתנה וברוחב לב לצדדים והמשיב ניצלה, דומה עד תום, בדיון בסוגיה לפרטי פרטיה בלוויית אסמכתאות רבות, ים על המון גליו, והוא עשה כן בהתאם להחלטת הבורר שקבעה טיעון בכתב. היינו, טען כפי שטען, ולבסוף משלא עלה בידו לשכנע, נאחז הוא, כי משהותר לו אך טיעון בכתב, ולא בע"פ, כעילה לבטול הפסק.

אמנם כן, טוב היה לו ניתנה הזכות לצדדים לידע המומחים מי הם ולשאול ולחקור על אשר יאמרו. ואולם, לטעמנו אין בפגם זה כדי לרדת לשורשו של דבר וודאי לא כזה שיביא לבטלות. זאת ועוד, שני הצדדים כאחד לא ניתנה להם זכות זו, אפילו היינו סבורים כי בנסיבות שלפנינו אין מנוס שתנתן.

כבר נקבע בפסיקה כי היקפה ודרכי הגשמתה של זכות הטיעון נגזרים מנסיבותיו של כל מקרה לגופו וכי ככלל, זכות הטיעון עשויה להתממש גם על דרך הכתב; כך בוודאי כאשר נסיבות המחלוקת בין הצדדים נושאת אופי משפטי-נורמטיבי בעיקרה.

ועוד, בפסיקה ובספרות המשפטית כבר הובעה העמדה כי צדדים יכולים להרחיב את סמכות הבורר בהתנהגותם ובאופן התנהלותם במהלך ניהול הבוררות (דברי השופט גולדברג ברע"א 4928/92 עזרא נ' המועצה המקומית תל מונד, פד"י מז(5) 94; אוטולונגי, שם, כרך ב', עמ' 1023). לפיכך, אפילו נתקבלה טענת המשיב, לפיה פעל הבורר בניגוד לדין, עת החליט על טיעון בכתב בלבד לעניין המנהג, הרי שגם מכח הסכמת הצדדים, והעובדה כי טענו בכתב, וכדבעי, ולא השמיעו כל טענה בדבר, נמצא כי הורחבה סמכותו מכח התנהגותם כאמור;

ומה לו למשיב כי ילין? – אלא יתכן כי העריך, כי הבורר חוזר פעם אחר פעם על עמדתו וכי הפסק הסופי (שמא, שלא במלוא טובתו) קרב – עולות הטענות "מזוטו של ים....".

שוכנענו, כי זכות טיעון ניתנה גם ניתנה. יתר על כן, בהמשך "נתרצה" הבורר ובאורדך רוח, איפשר הזדמנות נוספת למשיב לטיעון נוסף, וראה בפרוט תשובתו/ החלטתו מיום ל' תשרי תשע"ב.

נוכח כל האמור אנו דוחים גם את טענות המשיב מכוח ס' 24 (10), משלא ראינו כל עילה שיש בה כדי להביא להתערבותנו ולבטול הפסק הסופי.

זאת ועוד, נייחד מילים לתוצאת ההליך. דומה כי הבורר, אשר הצדדים שחררו אותו מעבודות וכבלים, והניחו בידיו לפסוק כדברינו לעיל: גם עפ"י דין תוה"ק, אף על דרך הפשרה ו/או יושר – הגיע לתוצאה אשר לטעמנו מאזנת בין הצדדים הניצים ביניהם, באופן שחרף שקבע כי הבעלות על התוכנה חומרה והקוד היא למבקשת/ המעביד, עדיין אסר עליה לעשות בהם שמוש, אלא לצרכיה ואילו למשיב לבדו הזכות למוכרה ולעשות בה שימוש אצל אחרים. הבורר אף המליץ על תשלום סכום כספי למשיב והמבקשת נעתרה לשלמו.

ונדגיש, מושכלות ראשונים הם כי תכליתה העיקרית של הבוררות לשמש אמצעי יעיל ומהיר לפתרון סכסוכים המקדם את עניינם של הצדדים למחלוקת, ומשרת אינטרס ציבורי חשוב בהפחתת העומס הדיוני על בתי המשפט. ואכן, אחת המטרות של מוסד הבוררות היא "להוות תחליף לבית המשפט ולא מבוא אליו" {ע"א 347/65 נירות ערד והשקעות נ' ישנומט בע"מ, [פורסם בנבו] פד"י יט(4) 474, 468}.

לא נוכל לחתום דברינו לפני שנאמר ברורות מילים אף על ניהול ההליך: התרשמנו, לאחר עיון בכל החומר שהוגש, כי הבורר שמע את הצדדים, איפשר טיעון נרחב בכתב, חליפת המכתבים עם ב"כ המשיב, בה משיב הבורר טענות המשיב, מעידה כי הבורר מאיץ במשיב, חרף טענותיו, לנצל את הזמן והאפשרויות הנוספות שניתנו לו לטיעון ולא חוסך כל מאמץ למיצוי ההליך. פרטנו את אלו בהרחבה, יען, יש בהם כדי ללמד למוד היטב על התנהלותו של הבורר והבוררות וכי הבורר עשה כל שביכולתו לגרום לצדדים להביא בפניו את הסכסוך, תוך מיצוי זכות הטיעון, מלוא רוחב היריעה.

לאחר כל הדברים הללו, לא נוכל שלא לקבוע, אלא, כי היה למשיב יומו בבוררות – אף היה.

עוד עולה מהאמור כי בכל מקרה לא נגרם לטעמנו עיוות דין, ואף לו נתקיימה אחת העילות המפורטות בחוק, עפ"י קביעותינו דלעיל, מצינו כי אין מקום להתערבותנו.

לעניין טענת השיהוי שבפי המבקשת:

לטעמנו יש ממש בטענה זו, לאו דווקא ממניין הימים, הגם שלגבי העתירה בעניין ההחלטה השניה, גם מניינם מהווה שיהוי, אלא בדרך ההתנהלות של המשך הבוררות ורק על סיפה של סיומה, כשהפסק צפוי להנתן, רק אז עותר המשיב לבית המשפט המחוזי.

ונבאר: לאורך כל הבוררות, טוען המשיב טענות רבות ובהן טענות על דרך ניהול הבוררות, ואולם אין הוא עותר לבית משפט להשעיית הבוררות או ביטול המשכה וממשיך בהליכי הבוררות בפני הבורר.

יתר על כן, רק בסמוך למתן הפסק הסופי, ולאחר שהבורר מתרה בו כי ייתן פסק סופי, מגיש המשיב כתב טענות ב- 4.11.11, ובו לראשונה באה עתירת המשיב כי הבורר ימנע מלהוציא פסק דין סופי וימנע מהמשך דיון בסכסוך שבין הצדדים, וכי אין מנוס שהסכסוך יידון בפני בית דין אחר...

אף אז, אינו עותר לבית משפט להשעיית הבוררות או ביטול המשכה. עתירתו לבית המשפט בעניין ההחלטה השניה, הוגשה ימים ספורים לפני מתן הפסק הסופי, ואזי היא בשיהוי ניכר משחלפו למעלה מחמישים יום מעת מתן ההחלטה. די אם נפנה לכך כי עתירתו השניה לבית המשפט המחוזי, על הפסק הסופי היא כשבועיים לאחר שניתן.

העולה מן המקובץ כי אנו דוחים את הבקשה לבטול פסק הבוררות משלא ראינו כי נתקיימה כל עילה לביטולו.

כן הננו מאשרים את פסק הבוררות (הפסק הסופי).

בנסיבות ההליך מצאנו להורות כי כל צד ישא בהוצאותיו.

ניתנה היום, י' אלול תשע"ג, (16 אוגוסט 2013), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.

נ.צ. חנה גלאי	שרה מאירי, שופטת -	נ.צ. יגאל סעדיה,
עובדים	אב"ד	מעבידים

נחתם ע"י נ.צ. ביום 16.8.13.

קלדנית: גלית דוד +

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

שרה מאירי 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה